

Baggrund for kvalitetsstandard for højstammede træer til byer og veje

Højstammede træer til byer og veje kan nu få deres egen kvalitetsstandard, der beskriver træerne mere præcist end tidligere. Standarden sikrer, at træerne er godt forberedt til at vokse og udvikle sig i livet efter planteskolen. Desuden gør standarden det lettere for landskabsarkitekter m.fl. at bedømme den vare, de modtager. En projektgruppe i regi af netværket PartnerLandskab har udarbejdet standarden, der frit kan bruges af alle, men den formelle indførelse mangler stadig.

»Kvalitetsstandard for vejtræer – Højstammede træer til by- og vejformål« udspringer af behovet for

mere præcise beskrivelser og for træer, der er forberedt til videreudvikling på voksestedet.

Standarden kan betragtes som en detaljering af den almene »Planteskolestandard« fra Danske Planteskoler (2002). Her er definitionerne ret brede. Det betyder, at kvalitetsbedømmelsen afhænger meget af den enkeltes faglige vurdering, både i planteskolen og på byggepladsen.

Rådgiverne har svært ved at beskrive produktet »træer« præcist nok over for bygherren. Efterfølgende kan det også være vanskeligt at bedømme træerne, når man modtager

dem. Der findes ingen klare kriterier for at godkende eller kassere leverancen.

Derfor var målet med projektet i første omgang at gøre beskrivelsen af træer mere konkret ved at indføre kriterier, der kan måles og vejes. Arbejdet skiftede dog hurtigt karakter og kom til at omfatte helt nye beskrivelser af, hvordan det ideelle træ skal være udformet. Fokus var på de specielle krav, man må stille til bytræer, der skal kunne stammes op. Beskrivelserne forholder sig både til kravene til højstammede træer og til produktionsprocessen i planteskolen.

Et træ som dette lever ikke op til de forventninger, man kan have til et planteskoletræ. Ikke desto mindre støder man undertiden på sådanne leverancer. Med udgangspunkt i Plantestandarden fra 2002 kan modtageren have svært ved helt konkret at pege på, om og hvorfor træet ikke lever op til standarden.

Umiddelbart et træ, som de fleste vil karakterisere som et godt planteskoletræ med ret stamme og en velformet krone. Imidlertid er træet vanskeligt at videreudvikle. Det har en meget fast afsat kronbund i lav højde, der består af mange tykke og stærkt forgrenede sidegrene, der er vanskelige at fjerne ved beskæring.

Et bud på et træ, der er mere i overensstemmelse med intentionerne i den nye standard. Ingen fast kronbund, men sidegrene fordelt jævnt op ad stammen. Det giver mulighed for løbende at afvikle disse, når man vil stamme træet op. Sidegrenene er desuden uforgrenede og passende tykke i forhold til stammen.

Forankret på begge sider

Den nye standard er solidt forankret på begge sider af bordet. Teksten er blevet til i et tæt samarbejde mellem Danske Planteskoler, P. Kortegaards Planteskole, Praktiserende Landskabsarkitekters Råd, Foreningen af Danske Kirkegårdsledere og Danske Anlægsgartnere.

Projektet er gennemført i regi af netværket PartnerLandskab 2009-2010. Seniorrådgiver Palle Kristoffersen og adjunkt Oliver Bühler fra Skov & Landskab stod for målinger, proces og skrivearbejde med førstnævnte som projektleder. Hele projektgruppen har godkendt kvalitetsstandard, og den er derfor et vigtigt bidrag til at sikre fremtidens bytræer.

PartnerLandskab er et fagligt netværk med mulighed for at udveksle erfaringer og igangsætte udviklingsprojekter. Skov & Landskab står bag. Se www.sl.life.ku.dk/forskning/partnerlandskab.

Vejtræer skal give plads

Kvalitetsstandarder beskæftiger sig med de træer, der produceres med henblik på en fremtid som gade- eller vejtræ. Træerne plantes typisk ved og på veje, gader og pladser. Her skal de med tiden kunne stamme op til minimum 4,5 meters

stammehøjde for at give plads til lastbiler, busser o.l. Derfor er det kun relevant at producere en begrænset del af sortimentet efter den nye standard.

Kvalitetsstandarder omfatter træer mellem størrelse 14 og 30, målt som stammeomfang i cm i en meters højde. Størstedelen af de gade- og vejtræer, der plantes, ligger i dette interval. Princippet kan dog også bruges ved andre størrelser træer.

Livet efter planteskolen

Kvalitetsstandarder definerer, hvordan det kvalitetsmæssigt acceptable planteskoletræ er opbygget. Desuden beskriver den, hvilke tiltag træet gennemgår i produktionen. Målet er at skabe de bedst mulige betingelser for, at træerne udvikler sig hensigtsmæssigt på deres endelige voksested.

Den vigtigste udfordring ligger i, at udplantningen reducerer væksten de første år. Det ændrer vækstrytmen, sådan at træerne typisk vokser mindre i toppen og mere i bunden af kronen. Denne udvikling modarbejder ønsket om en stammehøjde på 4,5 meter. Projektgruppen forventer, at den nye standard kan afhjælpe disse meget udbredte problemer ved at stille nye krav til træets form.

Kan blive branchestandard

Projektgruppen opfordrer til, at den nye standard med tiden indgår i normer og standarder, men den kan allerede nu bruges af alle. Danske Planteskoler overvejer (marts 2011) at supplere afsnittene om standarder for træer på foreningens hjemmeside med den nye standard for »Højstammede træer til byer og veje«.

Fra man indfører standarden, vil der gå 1-3 år, inden planteskolernes omlægning af produktionen slår endeligt igennem. Det gælder især de store størrelser træer. Her kan det blive nødvendigt, at planteskolerne korrigerer kroneopbygningen, sådan at den afspejler overgangen til den nye praksis.

I processen har det vist sig, at rådgivere og kunder også gerne ser, at vejtræer følges af et dokument, som redegør for træets historik, genetiske oprindelse og dyrkningsmæssige tiltag i produktionen. Om det kommer til at ske, bliver en sag mellem leverandører og kunder. Standarder stiller ikke krav på dette område.

Se kvalitetsstandardens fulde ordlyd i Videnblad 3.19-17.

Palle Kristoffersen og Oliver Bühler